

Posudek vedoucího bakalářské práce

Terezie Jaňourová, *Dobro a zlo sociálních sítí v pojetí Spinozy a Nietzscheho*

Předložená práce snad naplňuje záměr multioborovosti, která se (nejen, ale zejména) na FHS UK *ponoze deklaruje*, ale vpravdě jen vzácně uskutečňuje. Práce je multižánrová v tom smyslu, že zvolené téma tematizuje optikou sociologie, psychologie, práva, aplikované etiky a filosofie, jež slouží jako jednotliví referenční rámec pro celé pojednání aktuálního tématu sociálních sítí, omezování svobody projevu, nenávistných projevů a morální a etické zodpovědnosti. Fakticky je předložená práce zdařilým příspěvkem zejména v žánru *aplikované etiky*, která je nejen unikátním oborem jak na samotné FHS UK, tak je zároveň oborem, kterým se FHS UK prezentuje *navenek* a kterým zdůvodňuje svou specifčnost oproti konkurenčním fakultám zejména v rámci UK. Už jen z toho důvodu se jedná o chvályhodný počín, který se zdá naplňovat intenci zakladatelských osobností naší instituce. Rovněž chvályhodná je snaha propojit filosofii, jež se s oblibou odehrává v jakémsi bezčasném, s opravdu aktuální problematikou sociálních sítí, která konkrétními způsoby zasahuje životy nejen našich studentů, ale v zásadě i většinou populaci.

Předložená práce *naštěstí* nemá ambici „přinášet řešení“, a tak „páchat dobro“, což téměř vždy vede leda k odporu, nýbrž pokouší se danou problematiku *pochopit*. Tím je vskutku filosofickou prací, neboť *filosofie přeci zpřístupňuje, ukazuje, vysvětluje a sděluje to, jak se to právě má s námi lidmi a se světem, který vytváříme a jemuž čelíme*. Často je velkým výkonem něco jenom pojmenovat, následně zvýraznit, posléze snažit se to pochopit – a až potom lze mít ambici něco „napravit“ či „vylepšovat“. Filosofie není tedy definována svou „užitečností“, ať už to znamená cokoli. Filosofie prostě *dělá, co je potřeba* (což je na míle vzdálené konceptu „užitečností“): a to je i případ předložené práce Terezie Jaňourové *Dobro a zlo sociálních sítí v pojetí Spinozy a Nietzscheho*.

Úvodní pasáže předložené práce vymezují tematiku a problematiku sociálních sítí s jejich vlivem na abusivní chování uživatelů za použití sociologických, psychologických a legislativních zdrojů. Pro pokus o filosofické *pochopení* zmíněné problematiky jsme pak zvolili z filosofické tradice dva velmi výrazné autory (Baruch de Spinoza a Friedrich Nietzsche), kteří problematiku dobra a zla pojmají kriticky a komplexně, takže se o samotných konceptech dobra a zla máme šanci dozvědět něco *podstatného*; a tím pádem máme šanci dozvědět se něco *zásadního* i vzhledem k problematice samotného konceptu sociální sítě jako takového. Jaká lidská potřeba *svádí* lidskou mysl, aby takový *zjevný* nesmysl, jako je sociální síť, vyhledávala, používala, nechala se jí pohltit a řídit? Co člověku *chybí*, že a když se transponuje a *de facto* „outsourcuje“ *ven ze sebe* do sociálních

sítí? Jaký deficit si tím člověk *kompenzuje*? Jak se to má jednat s člověkem, když *musí moci* (řeceno s Kantem) užívat sociální sítě a očekávat od nich... - : bůhví co? Jak se to má jednat se světem, jestliže nás lidi oslovuje *již jen* (či dominantně *jen*) *jako* sociální sítě?

Co by mohl barokní filosof říci relevantního k problematice sociálních sítí a zejména abusivního chování na nich? Překvapivě – jak se domnívám – mnoho a překvapivě mnoho podstatného, protože ukazuje, že sociální síť substituuje atribut myslí *sensu* Spinoza, *a tak reprezentuje* to, jako co se odehrává a (doslova!) *realizuje* samotná samo-kauzační substance, neboli *natura naturans*, neboli Bůh. Sociální síť *nabrazuje a zastupuje* mrtvého (Nietzsche) či uprchlého (Hölderlin) Boha, a proto má takovou přitažlivost, neboť v člověku jednat substituuje jeho *metafysickou potřebu* a jednat ho nechává *participovat* na *reziduu* či *simulacru* samotného Boha v podobě sociálních sítí, jež se stylizují do sekularizované a digitalizované *civitas Dei*: čili svatoaugustínovské „obce Boží“.

Je-li však Bůh mrtev, *je svět* mimo dobro i zlo. Je-li sociální síť substituce či simulacrum (mrtvého) Boha, je rovněž či zejména sociální síť mimo dobro i zlo. Zde pak má co podstatného říci Nietzsche, který však tuto deprivaci situaci člověka opuštěného závazným morálním principem uchopuje jako prostředek oslovit člověka coby sebe-utvářejícího, svobodného, a proto za sebe a před sebou zodpovědného jednotlivce, aby se stával tím, kým je, aby žil tvořivě tak, aby pomohl vytvořit cosi více než je jak on sám coby jednatlivec, tak i víc než lidský druh. A zde Nietzsche může pomoci pochopit abusivní vliv sociálních sítí, jež *nepodněcují* lidský růst, nýbrž ho naopak inhibují, falšují, podvazují a jsou vpravdě *resentimentálním* instrumentem „vůle k moci“, která v podobě „posledních lidí“ popírá sebe samu, obrací se proti sobě a sama sebe mrzačí a trestá. Osvobozuje sociální síť člověka *od* resentimentu a „ducha pomsty“? Nikoli. Právě naopak. Osvobozuje sociální síť člověka *ke tomu* stávat se tím, kým je a *participovat* na přípravě příchodu „nadčlověka“ coby toho nejvyššího typu „zdařilosti“? Nikoli. Právě naopak.

Jak Spinoza, tak Nietzsche dovolují *pochopit*, co se to *vpravdě* odehrává v základu fenoménu sociálních sítí. A tím je to, jak se to právě má s člověkem a se světem za situace, že Bůh je buď rovnou mrtev, či je „jenom“ substituovaný za pouhé *simulacrum*. A *vědět*, jak se to právě má s námi a se světem, přeci nikdy není ke škodě. Ba naopak. A to právě ukazuje předložená práce Terezie Jaňourové a v tom dělá přesně to, co je potřeba.

Předloženou práci Terezie Jaňourové *Dobro a zlo sociálních sítí v pojetí Spinozy a Nietzscheho* **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení **výborně**.

Doc. Aleš Novák, Ph.D.

Katedra filosofie